

Теоретичні положення

Для оцінки екологічного стану агроландшафтів і сільськогосподарського землекористування застосовуються такі показники:

- коефіцієнт екологічної стабільності території (землекористування);
- коефіцієнт антропогенного навантаження;
- лісистість території;
- інші показники, які характеризують екологічне різноманіття і стабільність території (площі мікрозаповідників, екологічних ніш, протяжність міграційних коридорів, захищена лісосмугами площа).

Ефективне використання земельних ресурсів характеризується коефіцієнтом екологічної стабільності території ($K_{ек.ст.}$), який характеризує рівень інтенсивного використання землі.

Коефіцієнт екологічної стабільності території розраховується за формулою:

$$K_{ек.ст.} = \frac{\sum (K1_i \cdot P_i)}{\sum P_i} K_p$$

де: $K1_i$ – коефіцієнт екологічної стабільності угіддя i -го виду;

P_i – площа угідь i -го виду;

K_p – коефіцієнт морфологічної стабільності рельєфу ($K_p = 1,0$ – для стабільних територій і $K_p = 0,7$ для нестабільних територій).

Для визначення впливу діяльності людини на стан природного середовища розраховується коефіцієнт антропогенного навантаження.

Коефіцієнт антропогенного навантаження ($K_{а.н.}$) показує, наскільки сильно впливає діяльність людини на стан природного середовища. Він обчислюється по наступній формулі:

$$K_{а.н.} = \frac{\sum (P_i \cdot B_i)}{\sum P_i}$$

де P_i – площа земель з відповідним рівнем антропогенного навантаження, га;

B_i – бал відповідної площі з певним рівнем антропогенного навантаження (вимірюється по 5- бальній шкалі).

Відношення площі ріллі до площі сільськогосподарських угідь зветься *коефіцієнт розораності*. Коефіцієнт розораності ($K_{роз}$) розраховується, як питома вага орних земель в структурі усіх угідь:

$$K_{роз} = \frac{P_{ріллі}}{\sum P}$$

Коефіцієнт лісистості ($K_{ліс}$), що характеризує відношення площі лісів даної території до її загальної площі, розраховується, як питома вага лісів, чагарників і лісосмуг в структурі усіх угідь:

$$K_{ліс} = \frac{P_{ліс}}{\sum P}$$

З метою диференційованої характеристики використання земельних ресурсів вводиться поняття “*індекс екологічної невідповідності сучасного використання орних земель*”, який кількісно дорівнює відношенню фактичної розораності (до проекту) до максимальної площі орно-придатних земель і визначається за формулою:

$$I_n = S_{\phi} / S_o$$

I_n – індекс екологічної невідповідності;

S_{ϕ} – площа орних земель (за обліком);

S_o – максимальна площа орно-придатних земель.

Обчислення *перевищення допустимої розораності*:

$$P_{роз} = (I_n - 1) * 100$$

Індекс збереження ґрунтів ($IЗГ$) вираховується за формулою як співвідношення гумусового горизонту до змиву ґрунту 10% забезпеченості:

$$IЗГ = \frac{H}{З_{мив.10\%}} [Роках]$$

Для раціоналізації землекористування в бік його екологізації працюють у таких важливих напрямках:

- відтворення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до рівня розвитку природно-ресурсного потенціалу;
- переорієнтація земельно-територіального комплексу на розвиток немалоемких галузей;
- еколого-економічна адаптація структури землекористування, що склалася, до структури природно-ресурсного потенціалу;
- подальший розвиток і цілеспрямоване формування відповідних місцевому природно-ресурсному потенціалу, вдосконалених за структурою і організацією, природно-ресурсних комплексів регіонів країни.